

PROLETAR

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 8/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

Ljubljani, dne 1. septembra 1934.

Štev. 35 — Leto III.

IZHAJA VSAKO SOBOTO

Naša metoda

Kdor se zaveda, da je član svojega naroda in državljan svoje lastne nacionalne države, ta se mora prav intenzivno baviti z vsemi aktualnimi problemi in mora staviti za reševanje teh problemov na razpolago vse svoje sile. Na videz se ga ti problemi morda sploh ne tičejo. Živi daleč od njih v svoji lastni sferi in nima ž njimi nobenih direktnih in vidnih stikov. Toda narod in država sta dva pojma, ki obsegata vse, kar živi pod njenim okriljem ter izžarevata svoj vpliv daleč preko svojih mej. Kdor pa živi v njenem okrilju, ta je vede ali nevede povezan s tema dvema kolektivoma, vse njegovo življenje in bitje je odredeno obstoju in razvoju teh dveh nadrejenih edinic.

Delo za reševanje teh problemov ni torej nobena zasluga, marveč je kratkoročno dolžnost vsakega treznega in resnega državljana, ki vsled tega nima pravice šteti si tako delo kot svojo zaslugo. Prav posebej velja to za reševanje socialnih in gospodarskih problemov, ki so danes najbolj pereči. Brez dvoma morejo in celo morajo obstojati posamezni specialisti, ki se popolnoma posvetijo enemu ali drugemu izmed teh vprašanj, imajo vsled tega najgloblje poznavanje tega ali onega problema in mora tudi javnost upoštevati njihovo mnenje. Toda taka specializacija ne daje nikomur pravice postavljati se na visoki piedestal ter odklanjati sodelovanje vseh drugih specializiranih sodelavcev. Kajti naposlled, kdo dela več, čegavo delo je treba ceniti višje? Ali delo onega, ki se bavi samo z enim, čisto specialnim problemom in ima vsled tega dovolj prilike in časa, da si pridobi neko specialno znanost in strokovno usposobljenost, ali pa delo onega, ki živi sredi tako nemirnemu valujočega življenja, se udeležuje po svojih najboljših močeh in z najboljšimi nameni na vse strani, pomaga in se žrtvuje kjer more, pa vsled tega seveda nima časa poglobiti se v študij kakega posebnega problema? Čegavo obzorje je širše, čegavo sodelovanje pri reševanju javnih problemov je potrebnije in koristnejše? Odgovor ni težak. Kdor hoče delati v javnem življenju, ta mora poznati vse aktualne probleme, temu pa baš vsled tega nedostaja časa za kako posebno specializacijo zlasti danes, ko je resničnih delavcev tako malo in so maloštevilni resnični delavci klicani od vseh strani na pomoč in sodelovanje.

Cemu ta uvod? Služi naj le kot dokaz, da ni pravi delavec oni, ki kriči in govori o svojih žrtvah in uspehih ter zahteva, da mu polje vsa javnost bombastične slavospeve. Prave delavce je le oni, ki se udeležuje zgolj iz srčne potrebe vedno tam, kjer je njegovo sodelovanje potrebno ter se mirno in tiho umakne, čim je izvršil svojo dolžnost. Tega principa se moramo držati zlasti nacionalisti v svojem delovanju, že po svojem nastopu se moramo ločiti povsem jasno od vseh onih, ki delajo le radi samoljublja in samohvale.

Kdor bi hotel analizirati in naštevati delo, ki ga vrši in mora vršiti res nacionalna organizacija, ta bi lahko spisal precej obširne knjige. Ni nobene grane javnega življenja, kamor bi ne seglo to delo, ni nobene pomoči in usluge, ki bi je nacionalna samaritanska služba ne terjala od nacionalnega delavca. Toda to gre tako naglo mimo posameznika, da zabriše sledeči dan spomin na dogodke prejšnjega dneva, vsaj na one, ki spadajo že med normalne pojave dela za obrambo pravice naroda in države.

Često se porajajo vprašanja, čemu prav za prav borbena nacionalna organizacija, če ne vodi borbe na terenu samem in če ta borba za javnost ni vidna. Treba se je predvsem vprašati, kaj je prav za prav borba. Minuli so časi, ko je bilo treba voditi borbo z ognjem in mečem in je bilo le medsebojno pobijanje izraz in dokaz take borbe. Razvoj je šel preko tega, razvrstnost družabnih, socialnih in gospodarskih razmer je ustvarila kaos, ki ga ni mogoče urediti niti z mečem niti s strojnico. Borba na terenu znači danes sodelovanje pri reševanju vseh onih težkih vprašanj, ki obstojajo in bodo obstojala, dokler ne dobimo res samozavestnega in ponosnega državnega naroda, ki se bo zavedal svojih dolžnosti in pravic, bo znal dolžnosti izpolnjevati lojalno in požrtvovalno, svoje pravice pa izvrševati s širokogrudnim upoštevanjem interesov celokupnega naroda in zatajevanjem svojih lastnih osebnih koristi. To je naše delo, združeno s tolikimi žrtvami in vršeno v prepričanju, da to delo ne bo uspelo in tudi ne more uspeli tekem par let. Cemu torej krik in vik, čemu iznašati v javnost vsak storjeni korak in vsak doseženi uspeh, ko pa se zavedamo, da so to le majhni kamenčki v oni ponosni stavbi res ujedinjene jugoslovanske Jugoslavije, ki bo dograjena šele čez leta. In poleg tega, kdaj se more govoriti o resničnem uspehu? Kolikokrat se zdi človeku prvi hip nekaj kot uspeh, kar se izkaže kmalu nato kot čisto brezpomembna stvar ali morda celo kot ne-

„Monte Promina“

Rovovi obiluju otrovnimi plinovimi in svakog časa preli opasnost, da se radnici ne zaguše. O nekakvim gasmaskama nema ni govora, radnici u većini slučajeva ni ne znaju, šta je to. Dogodi se često, da se ugljen zapali, posao je otežan do skrajnih granica, ljudi truju svoje zdravlje i uništjuju telo, a ipak za takav težak i opasan rad, pa ma kako uspešno i sretno bio izveden, radnik ne dolaze razna odbijanja od nadnice i iznašaju od 8—20 Din. Zaprepašujuća cifra. Šta može time čovek sa mnogobrojnom porodicom da napravi? Ali ni po zlo, da k tome ne dolaze razna odbijanja od nadnice i globe radi zakašnjenja od 5 minuta i slično. Razumljivo je, da ih se neće platiti, ako stoji 5 minuta više. Gvozdena disciplina, koju uvadjuju nadglednici čvrsto sapinje ljude. Prekomerni se rad ne plaća kako je zakonom predviđeno. Često se mora raditi i nedeljom, tako da se gazi i zakonski propis o 36 satnom nedeljnom odmoru. Radnici se primaju i otpuštaju po miloj volji.

Sve ove jadne prilike dalmatinskog Zagorca vidno se odrazuju na njegovom životu. Obilazeći sela i seoske kolibe, imao sam prilike, da vidim neopisivo težek i bezsmislen život, život pun apalije prema svemu. Do brežuljcima i suvom kršu žive ljudi u predrasudama i ne znaju pod takovom depresijom, da su uvereni kako se njihova sudbina neda izmeniti, njima je očilo, da ih kapital izrabljuje preko svake mere, da su ujedno i ubrdjani da im nitko ne može pomoći. Svugde, gde sam došao, bio sam primljen sa izvesnim negodovanjem; ljudi su se naučili, da od svakog građana ili »gospodina« očekuju samo zlo, ma kakva im on obećanja davao. Njihove su kuće male, neokusne potlenciše, zgrađene od kamena. Sastoje se, u većini slučajeva, iz jedne prostorije, u kojoj žive čitava obitelji skupa, kao kod eskima. No ne samo to, već da sarkazom bude veći, u istoj prostoriji u pregradjenom jednom uglu nalazi se svinja ili marobuča, a u drugom nužnik. Hrana se sastoji od skuhanoga i slabo ili nikako začinenog kukmakovog brašna, a za večeru od trava ili zelja. Meso je retkost. Kod ovakvih životnih i higijenskih prilika razumljivo je kakovo može biti njihovo zdravstveno stanje. Deca oboluje svim mogućim dečjim bolestima. Odevena su u masu gljivih i zamazanih dionjaka, u licu žuti ko vosak sa upalim očima i obrazima. Svako dete boluje od malarije. Tuberkuloza se najčešće pojavljuje od 25—30 godine i ona kosi mnogo života. Čitavo ovo jedno stanje ovih individua, koje nazivaju ljudima, napravilo je od njih apalične i nepoverljive ljude, brojna obitelji. On u svom siromaštvu i bedi svesne svoje nemoći i nesretno sudbine. Težkom mukom sam uspevao, da izvlačim reči iz njihovih koštunjavih i gladnih ustiju, ali postepeno su postali razgovorljivi i otkrili mi svu svoju dušu. Pričali su mi o svemu i svačemu, o radnicima i »Monte Promini«, te o pojedinim ličnostima. Pričali su mi takove stvari, koje na prvi čas i zgljedaju neverovatne. Najvolje tu, da mi pričaju s pojedinim ljudima iz uprave »M. P.«. Tako na pr. direktor g. ing. Vonko prima platu sa raznim nadoplacima u iznosu od 70.000 dinara, a drugi funkcionari takodjer basno-

uspeh. Previdnost je zato nužno potrebna zlasti pri nas nacionalistih. Z najvećim naporima i žrtvama svojih bratov smo dosegli, da tuđi nasprotnici priznaju resnost našega hote-nja in idealizem našega dela. Čemu riskirati ta prvi uspeh s kakim malenkostnim hvalisanjem enega ali drugoga lepo uspelega zborovanja, te ali one uspešne intervencije, ko je toliko drugih, ki se hvalisajo celo z uspehi, pri katerih so povsem nedolžni! Narod je brez dvoma silno zbeگان, ta zbeگانost pa ima vsaj to dobro posledico, da narod vsled nje ne naseda več raznim širokoustnim in frazerskim gromovnikom, marveč se oklepa ljudi, ki so mu stalno ob strani, kadar mu je potrebna njihova pomoč in se molče odstranijo, čim so izvršili svojo dolžnost. Ta potreba po solidnosti narašča v našem narodu, nacionalisti moramo biti oni, ki jo krepimo in jo skušamo podpirati s tem, da smo sami najbolj korektni in najbolj solidni.

I. C.

slovnice cifre, dok na Poreznom uredu stoji, da njihove plate iznašaju od 6.000 pa na niže. Eto, na taj način, kažu, šteti se država, tako se šteti kod plate, a što će tek biti kod milijunskih suma. Kad sam ih upitao, šta je u pogledu discipline, opazio sam, da su se uobiljili i revollirali, iz svega i izlazi, da »M. P.« sprovodi gvozdeno diktaturu u rudarskom okrugu. Direktor u svako vreme zna, što govore njegovi rudari ne samo u rudniku, nego i u kući; ogromne se svoje troše na razne agente i doušnike. Uprava diklira ne samo javnim nego i privatnim životom rudara i njihovih obitelji. Oni moraju da kod raznih izevna daju svoje glasove kako uprava hoće, inače ih se otpušta. Ovaj talijanski kapital da bi pokazao kako se je »nacionalizirao« odbijao je stalni procenat od radničkih zarada i od toga sagradio neki mizerni Sokolski dom. Članovi uprave »M. P.« su ujedno i članovi ovih nacionalnih i kulturnih ustanova u Drniču. Na taj način se upropaštava nacionalizam kod dalmatinskog seljaka, jer on nikad neće dozvoliti, da mu talijanski kapital drži prodihe o nacionalizmu. Seljaci mi se preklinju, da ljube ovu državu i da su svakog časa spremni, položili svoje telo na oltar Otadžbine, ali ovakog nacionalizma iz računa, koji služi kojekakvim anacionalnim i sumljivim elementima kao maska, ne trpe.

Medju ostalim su mi razjasnili jednu zagonetku. Naime radi se o tom, da sam odmah pri dolasku u Drnič obišao posameznike, koji zauzimaju neka vidnija mesta u javnom životu, od njih sam se nadao, da će najviše saznati u pogledu štrajka, ali na moje zaprepaštenje, nitko mi o tome ništa nije htio kazati, osim što su hvalili »Monte Promina« i svu krivnju bacali na radnike. Radnici su se na to gorko nasmejali i kazali: »Monte Promina caruje i kraljuje, ona u svojim gvozdenim šapama ima svakog onog, ko bi joj mogao škoditi. Zdobila ga je ili novcima ili terorom. I tako nema ni jednog čoveka, koji sauzima koje vidnije mesto, a da može da slobodno govori. Pare i sesa, gospodar, to je ono. Oni su jači od nas.« Sada se tekar može videti i razumeći, koliki je polip ta »M. P.« i kako je nadaleko ispružila svoje trake, koji kroz desetke godina neprestano sišu našu radnu snagu. No težko je predvideti, koliko će dugo još trajati ta eksploatacija, jer se novije generacije degenerišu i postaju ne-

sposobne za bilo koji rad. I tako se uništava najbolji element dalmatinskog zagorja, onaj element, koji je kroz vekove zadivljavao svojim herojstvom, element, koji je medju ostalim velikim ljudima dao i našeg slavnog vojara Ivana Meštrovića.

Ovaj nezaštićeni narod propada davonice. Ko može nastalom i da ga zaštititi? »Nacionalni« odbor štiti interese preduzeća, a radnicima nije dozvoljeno, da se organiziraju, a ako traže svoja prava, onda ih se otpušta. A šta su radnička prava? Oni traže, da ih se prizna za ljude i da se s njima posluha kao s ljudima, a ne kao s teglećom marvom. Zatim da se poštuju njihova građanska prava, koja su im zagaranlovana zakonom, da su im nadnice bar loliče, da za njih mogu pribaviti toliko živežnih namirnica, da se uzdiže u stalnoj fizičkoj kondiciji, te da strani kapital poštuje zakon i narodni osećaj.

Radnici mi pričaju o nedostatku osiguranja u rudnicima i o zadnjim žrtvama. Na jednom od mnogih grobova stoji napisano: »Ovde počiva tragično poginuli seljak, rudarski radnik, koji kao nestručnjak bio do-delen baratanju električnom strujom, čijim dodirom nakon trećeg dana svoga nameštenja pada žrtvom stranog kapitala«. Dalje sledi više epigrama sličnog sadržaja. To je najbolja slika, na kojoj se sve način služi »Societá carbonifera Monte Promina« kod eksploatacije jugoslovenskog naroda.

Na koncu so me ljudi zamolili, da ni za što ne iznašam njihova imena, jer će stradati.

Teško je izneli sva stradanja ovog naroda i zapuštenog naroda. — Upravo sam bio pozvan, da dodjem pred Drničku općinu, jer da se tamo sakupljaju radnici. Pošao sam smesta i upitao ljude, šta ima nova. Kazali su mi: »Štrajk je savršen, štrajkaši se neće više primiti na rad, a mi smo novi radnici, koji smo pozvani na posao«. — »Pa koliko ćete biti plaćeni«, pitam ih.

»Gospodaru, 5—6 dinara«.

»Pa zašto onda idete na rad i dozvoljavate, da Vas tako izrabljuju?«

»Glad i potreba, gospodar«.

»Štraj u rudokopu talijanskog preduzeća »Societá carbonifera Monte Promina« je završen. Štrajkaši su se povukli svojim kućama, a nova gomila mesa i kosliju sprema se, da se upući u podzemno carstvo.

Drniš, 9. avg. 1934.

Hrvoje Magazinović.

Javna dela

Par pripomb k našemu tujskemu prometu in načrtnemu gospodarstvu.

Tujski promet

Je vsekakor eden izredno važnih dohodkov naše države. Važen je prvič radi tega, ker daje zasluzka enemu najpasivnejših delov, Dalmaciji, drugič pa radi tujih valut, ki jih na ta način dobimo, kar se pri naši pasivni plačilni bilanci in pomarjkanju deviz zelo pozna. To sta dve specialni točki, na katere se moramo še posebej ozirati, poleg splošne koristi, ki jo ima od tujskega prometa ves narod v vseh krajih, ne oziraje se na to, da-li tuji tja zahajajo ali ne.

Z letošnjim tujskim prometom smo lahko skozi in skozi zadovoljni. Ta svoj uspeh pa imamo zahvaliti v glavnem razmeroma zelo cenenu življenju v naših letoviščih, s katerimi se inozemstva v tem pogledu niti od daleč ne morejo primerjati. Druga izredno važna stvar pa je, takorekoč še nedotaknjeno devištvno naše zemlje. In baš tu, pri eni zelo važni činičenici, ki vabi tuje v našo državo, moramo na žalost ugotoviti, da so jim morda najlepši, vsekakor pa najzanimivejši južni predeli takorekoč nedostopni.

Tu se moramo zamisliti in ugotoviti, da še od daleč nismo dosegli niti dela onega razvoja, ki se nam ponuja. Tu pa se mora še posebno zamisliti naša državna uprava, kajti od nje je skoro vse odvisno. Naši privatni iniciativji v pogledu tujskega prometa absolutno ne moremo odrekati aktivnosti, toda ona je mlada, njena sredstva so malenkostna, zato pa je dolžnost države, da ji na direktno ali pa indirektno način pomaga. Osnovna teza, iz katere izhajajo misli, ki jih tu nameravam podati, je činjenica, da

mi še nimamo razvitega avtomobilskega prometa. Temu pa so glavni vzrok slabe ceste. In baš radi teh cest nam dosedaj še ni uspelo v naše prezanimive kraje pritegniti one mednarodne publike, ki največ troši, katera se pa danes ne vozi na železnica, temveč večinoma v avtomobilih, ki ji nudijo mnogo več užitka in neodvisnosti. Posebno pa pri tako nerodnih železniških zvezah z morjem kot so naše.

Javna dela

so postala v zadnjem času vodilno geslo raznih režimov, rešilna bilka, ki naj odstrani pereči problem brezposelnosti. V koliko tej stvari lahko zaupamo, je drugo vprašanje, toda vsekakor obstoja nepobitna činjenica, da je pri nas polno odprtih možnosti za velika javna dela, ki bi se tudi izplačala, rentirala, in ne bi predstavljala samo radi lepšega, za miloščino navrženega denarja.

Vsak človek ima pravico do življenja in torej tudi do dela. Zato izgleda ironično in naravnost brezupno današnji položaj, ko srečavamo mlade ljudi, zdravih teles in močnih, ki bi radi delali, a ne morejo. To je zelo opasno stanje, nepravilno, naravnost nemoralno.

Pri nas brezposelnost še ni dosegla take meje, da bi jo s spretno vodeno politiko, vsaj za prehodno dobo, tudi sami zase, ne mogli paralizirati. Paralizirali pa bi jo baš z javnimi deli, h katerim mora biti odprta pot vsakemu brezposelnemu kvalificiranzemu ali ne, ki pa se mora tu lotiti vsakega dela, katero mu bo odrejeno. Tudi za intelektualca ne sme biti težakota dela nikaka sramota. Ako ne more dobiti zaposlitve, ki bi njegov izobrazbi odgovarjala, se bo pač zadovoljil z obleko in hrano ter par dinarji, ki mu jih

bo nudila država. Od nje ne more nihče zahtevati, da ga bo podpirala zastoj. Ko pa dobi kako drugo, boljše službo, pa zapusti delavsko taborišče, ki mu je nudilo zavetje v tistem času, ko bi sicer moral gladovati in se na ta način pretvarjal v razdiralnega in negativnega elementa človeške družbe. Tak naj bo smisel in namen delavskih taborišč ter javnih del. To naj bodo zatočišča, kjer naj dobi potrebno zavetje vsakdo, ki ga je nevihta v njegovem življenju preganila z uglajene ceste v gozd iskati zavetja. Ko mu pa zopet posije solnce naj svobodno nadaljuje svojo prejšnjo pot, v kolikor mu je hudourniki niso razrušili.

To je nekakšen bežen pogled na problem javnih del s socialnega stališča. Poleg tega pa moramo na vse to pogledati tudi z gospodarskega in finančnega vidika.

Ako vrše javna dela Italija in Nemčija, kjer stane državo vzdrževanje posameznega delavca neprimerno več nego bi to bilo pri nas, potem lahko vidimo, kako bi se tako podjetja lahko rentirala. Mesto da sklepamo razne pogodbe za gradnjo železnice z različnimi Fosingerji itd. bi raje vse to vršili v svoji režiji (kar pa so v navedenem slučaju kot podzakupniki naša podjetja tudi delala) pa bi za isti denar najbrže napravili trikrat toliko, kot so napravili tujci, ki so poleg tega ves dobiček (ki ni bil majhen) odnesli v inozemstvo.

Isto je z našimi cestami. V nekakem uvodu, kjer sem orisal to rak rano tujkega prometa, smo uvideli, kakšnega velikega tujkoprometnega, poleg notranjeprometnega pomena bi bila dobro izgrajena in sodobnim tehničnim zahtevam odgovarjajoča mreža vsaj par, asfaltiranih ali pa betoniranih cest.

Si more kdo predstaviti, kakšnega pomena bi bila taka cesta, tekoča vzdolž Dalmacije, ob morju, preko Črne gore, ob Ohridskem in Prespanskem jezeru preko Skoplja, Niša, Beograda in severne Hrvatske s primernimi zvezami preko Sarajeva, Mostara, Banjaluke, Jajca, Plitvičkih jezer. Vse to pa naj bi bilo pri Beogradu svezano z od strani Mednarodnega urada dela že projektirano veliko orientirano cesto v Dravski banovini pa s srednjeevropskim in severnoitalskim cestnim omrežjem.

Ne bom šel predaleč. Ta prostor ni zato, da bi ga polnili s sanjarjami. Kljub temu pa mora vsakdo potrditi, da bi se denar, vložen v javna dela za izgraditev navedenih cest, brezdomno izplačal. To bi bila aktivna gesta državne uprave, delavstvo bi jo stalo zelo malo, ves material pa izdelujemo doma. Zadolžilo bi se bodočnosti, odprle bi se nove možnosti, in to realne in času odgovarjajoče možnosti, obenem pa bi lahko zadovoljili sedanjosti z zaposlitvijo vseh tistih, ki ginevajo od brezdelja, in to vsiljenega brezdelja. Vse to pa bi dosegli s kako poldrugo milijardo letno pri svojih 100.000 zaposlenih delavcih

Sredstva?

To je tisto vprašanje, ki ga bo vsakdo stavil. Kje dobiti denar, ko ga nimamo?

Baš pred kratkim se je ponovno govorilo o velikem posojilu podonavskim državam. Vprašanje je, kako ga bomo porabili. Osebnost pa sem prepričan, da bi tudi v inozemstvu

še vedno dobili denar, ako bi pokazali resno voljo vložiti ga v nekaj rentabilnega, torej v nekaj takega, kjer denar ne bo zapravljen, temveč na en ali drugi način koristno vložen. Ako bomo iskali novo posojilo samo zato, da lahko vrnemo del starega, potem je razumljivo, da ga nikdar ne bomo dobili. Kajti s tako politiko dolg vedno narašča, ne pa pada. **Gledati moramo, da ne najemamo, kot se je dosedaj dogajalo, in vporabljam posojila, posebno zunanja, v svrhu trenutnega kritja pasivnosti naše plačilne bilance, kajti na ta način denar hitro izgine zopet v inozemstvo, nam pa ostane le dolg. Pravilno bo, ako vložimo izposojeni denar v taka podjetja, ki nam bodo trajno pomagala kriti pasivnost naših financ, to so pa večinoma javne stvari, ki služijo splošnemu dobru in ustvarjajo splošno blagostanje, iz katerega potem država res lahko črpa svojo moč. Država s siromašnim prebivalstvom ni in ne more biti gospodarsko močna. Zato pa je treba dvigniti splošno blagostanje, temu pa naj služijo javna dela, ki poleg tega izpolnjujejo tu druge važne socialne funkcije.**

Od mednarodnega trgovskega prometa ne moremo pričakovati velikih koristi, še manj od trajno, v realnem pogledu, pasivne plačilne bilance. Zato pa nam preostane še tretja, in to odprta možnost, odkoder lahko črpamo svoje koristi, to pa je tujski promet. Ta nam lahko v bodočnosti pomeni zelo mnogo in zato morajo javna dela, poleg ostalega, pogodovati njegovemu razvoju. Ne pozabimo, da nam z njim inozemstvo na indirektni način daje, da vrnemo, kar smo tam prejeli.

Ni s tem rečeno, da smemo od tujkega prometa pričakovati čudežev. Toda trenutno se nanj nanašajoča podjetja izplačajo, in to morda še najbolj, posebno ako gledamo na stvar s splošnega nacionalnega in državnega stališča.

Zato mislim, da bi bilo pri izgrajevanju gospodarskega načrta, ki ga v vsej tišini Narodna Odbrana pripravljala, potrebno pri obravnavanju javnih del upoštevati tudi hasek, ki ga bodo imela, in v tem pogledu mislim, da tu izražene smernice niso brez osnove.

Ako pa vse kaže, da je stvar potrebna, da se morajo v interesu splošnosti neka javna dela vršiti, da se mora ustvariti v obliki delavskih taborišč rešilni pristan za vse brodolomce, ki se jim je v današnjem valovju razburkanega življenja razbila ladja, in sredstva, ki so v to vrhja potrebna ni dobiti na nobenega od navedenih načinov, potem moramo iskati dalje. Če se išče, je treba tudi najti. Narod je celota, v korist te celote morajo posamezniki, ki na njen račun žive, marsikaj žrtvovati. Zato nam tu še preostane vprašanje denarja v inozemstvu in s tem v zvezi notranjega posojila, ki naj se ga z vso strogostjo išče pri tistem, ki kaj ima, ne pa pri tistem, ki komaj živi.

Toda povdarjam, javna dela naj bodo realna, ne paradna, naj bodo stvarna, ne pa poskusi, ki nič ne zaležeja. Dekar, vložen v taka podjetja, se mora državi na direktni ali indirektni način vračati, tako da bo s tem ustvarjena možnost za redno poslovanje te njene institucije.

Sanein Boris.

Beseda o mladini

Naša mladina, smo rekli, namreč ona, ki ne priznava, da je katoličenstvo bistvo slovenstva, ki se ne posvečuje izključno športu in re misli samo nase (t. j. da se v svojem egoizmu in boju za obstoj sploh ne zanima niti za politiko niti za sodobna kulturna, socialna in druga vprašanja, ali pa, če se zanima, rešuje vse to samo s stališča svojega jaz), ta mladina, v splošnem smislu napredna, svobodomiselnost, ali, če hočete, progresivna, je danes razdeljena na več skupin, ki so deloma še zveste tradicijam bivših akademskih društev, deloma pa iščejo svoja lastna pota; pri prvih se kolikor toliko pozna, da so bila akad. društva svoj čas v sorodu s političnimi strankami in pripravljala takorekoč njih naraščaj, drugi pa hočejo baš ravno zato — ta društva izrabiti za svoje namene in v njih razviti delovanje v smislu novih nazorov in novega programa, pri čemer bi takorekoč z enim mahom ubili dve muhi: uničili društvene tradicije in onemogočili delovanje na prejšnjem programu, obenem pa kot dediči zagospodarili nad društvenim imenom in premoženjem in razvili delo po svojem programu. Bila je tudi v prejšnjih letih navada, da so se v akademskih društvih razvijale politične debate in so hoteli mlajši obvladati društvo s svojimi nazori; sedaj je borba drugačija, ne gre le za male razlike, ampak za prevrat, ki pomeni propad nacionalnih tradicij, da zavlada v društvih nova marksistična ideologija. Stvar mladine je, da ta boj izbojuje, od nje bo odvisno, ali bodo naša akademska društva ona središča, kjer se bo v smislu razvoja vzgajala mlada generacija, da potem v javnosti nadomesti starejšo s svojimi bolj časovnimi nazori in bolj pripravljenimi silami, ali pa bodo vsa ta društva prešla v druge roke in postala torišče in izhodišče novih ideologij in struj, ki so bile svoj čas političnemu programu teh društev naravnost nasprotna. Mislimo, da je čuvanje akademskih tradicij neka častna dolžnost vsake generacije in da bo le dokaz zdravega naraščaja, če se akademska društva razvijajo na podlagi svojih bivših programov, pri čemer je treba seveda poglobljati in izpopolnjevati vse točke programa v smislu časa. Ta razvoj bo mnogo bolj koristen kakor prevrati, kajti mladina se mora sama preboriti do novih programov in odgovarjati na vprašanja časa s tem, da tradicijo izpopolnjuje z reformami. Za oba dela mladine, za one, ki še prisegajo na sta-

re tradicije, in za one, ki skušajo te tradicije omreči, ker so na poti njihovega marksističnega programu, je značilno to, da se ne priznavajo k nobeni — vsaj na videz — sedaj obstoječih strank, bodisi zato, ker današnja mladina v svoji nezadovoljnosti z razmerami — sploh neče biti pod protektoratom, (ali kuratelom, če hočete), in hoče biti samostojna, da bi se ji ne moglo očitati, da je prodala svoje prepričanje za kake ugodnosti, ali pa za to, ker ne odobrava vsega, kar se godi v strankah ali z njihovo pomočjo, in hoče imeti proste roke v presojanju razmer. V tem oziru so stranke, oz. njih sledovi, kolikor jih je še, mnogo na slabšem kakor svoj čas, ko je imela vsaka stranka med mladino svoje najbolj navdušene bojovnike in pravoverni naraščaj. Danes je ta naraščaj skoraj vse nepravovern in je na potu za onimi cilji. V splošnem mislimo, da ni dobro, če se mladina popolnoma odreče obstoječim strankam oziroma političnega dela; tak nihilizem bi bil nevaren, kajti priznati je treba, da mladina tudi v sedanjih obliki lahko mnogo deluje med narodom in ji je delo tembolj omogočeno, ker se ne razbija v dnevnih političnih sporih in prepirih, ampak se vrši lahko mirno v smislu prosvetnega programa, ki omogoča in pr. javna predavanja med kmečkim ljudstvom, delovanje v Sokolu, manjšinsko delo ob meji, sodelovanje pri CM družbi, delo na polju javnega zdravstva in gospodarske organizacije po domačih krajih itd. Vendar — kakor rečeno — večina mladine hoče iti svoja pota in hoče biti svobodna — tudi če je včlanjena v društvi, prav tako, kakor oni, ki po svojih programih ne pripadajo nobeni bivši ne sedanjih stranki. Gotovo je, da je en del te mladine še vedno zvest načelom n. pr. naše vsedržavne stranke, vendar se postavlja na kritično stališče ne le glede vsakdanjega življenja in dogodkov, ali glede delovanja stranke, ampak tudi glede načel in programa. — Jugoslovanstvo? Da, toda v pravem in pravi smislu! — Nacionalnost? Da, toda na podlagi globokega in pravičnega pojmovanja. — Narodnost? Da, toda predvsem delo med narodom, v narodu in za narod. Mislimo, da je delovanje naših sedanjih političnih strank med narodom baš s tem oslabljeno, da je pri njih tako malo mladine. To bi ne bilo škoda, ko bi se mladina zato tem marljivo udeleževala v raznih panogah kulture, kmetijstva in prosvete, kar je za narod gotovo

večjega pomena kakor sama »politika«. Toda nevarnost je, da se bo mladina pri svojem zanikanju — ali pa zato, ker se zdi, da je odrinjena od dela, začela uveljavljati drugod ali drugace, o dobri veri, da vodi njena nova pot do rešitve. Rekli smo, da je vsa naša mladina od one, ki se zdi frakarska, do one, ki trdi, da je proletarska, socialna, t. j. vse svoje delo hoče posvetiti rešitvi socialnega vprašanja. En del te mladine je socialističen t. j. da se priznava k že obstoječim socialističnim strankam, en del je v službi komunizma — en del pa je oni, ki išče prave zveze med socializmom in nacionalizmom. Ta del mladine vedno bolj narašča, ker dobiva mladina po teh dveh geslih ono torišče dela, ki najbolj odgovarja njenim zmčnostim in njenemu sreju.

Čas sam nam dokazuje, da skušajo vsi evropski narodi vsak na svoj način rešiti socialno današnje dobe, kot svoje državno in življenjsko vprašanje. Gospodarske razmere vsakega naroda so toliko drugačne, da jim je treba prilagoditi tudi na tem polju vse javno življenje, da se ne uničijo zgodovinske tradicije in da se vpoštevata tudi mišljenje in čustvovanje naroda, ki bo najbolj srečen tedaj, če bo vsa ureditev države in nje javna uprava odgovarjala njegovi narodni duši. Vprašanje je, ali bo kdaj mogoča taka nivalizacija Evrope, da bo povsod vse enako. Moderna tehnika gotovo nivalizira narode in države na zunanji, notranje življenje narodov pa se razvija povsod v smislu narodnih tradicij in kulture, ki je vzrastla z narodom na njegovi zemlji. Zato se posamezne teorije ne daje prenašati kar tako iz naroda v narod; bomo videli, ali odgovarja ruski duši boljševiški komunizem, italijanski Mussolinijev fašizem, nemški Hitlerjev narodni socializem. In če odgovarja eno ali drugo njim, ni treba, da odgovarja tudi drugim. Zdi se, da smo v oni fazi razvoja, ako hoče vsak narod najti svojo lastno obliko vlade in državne uredbe. Naša mladina, ki neče sprejemati tujih formul, tudi išče. Izprevidela je lahko že davno, da zaradi par tujih kapitalistov, starih birokratov in slabih upravnikov pri nas ni treba revolucije, prevrata in prelivanja krvi, kakor to želi njih skrajna levica. Vse to se da urediti na miren način in skoraj gotovo socialno bolj pravično kakor z uničevanjem kulturnih in gospodarskih dobrin. Toda dogodki v naših revirjih, brezposelnost, obup delavstva, težaven položaj kmeta, obubožanje meščanstva, zadolženost uradništva, nezaposelnost inteligence, pomanjkanja kruha in dela — vse to da misliti, vse to čuti mladina le prepogosto na lastni koži in to je sila, da se posvečuje premišljevanju, kako rešiti ves ta kompleks vprašanj tako, da bo ta rešitev stalna tako, da bodo vse bodoče generacije našle dovolj dela in kruha na domačih tleh. To je naše socialno vprašanje. Vsač dan bolj čutimo, da je rešitev tega vprašanja nujna. Čutimo tudi, da to ni samo naše vprašanje, ampak mednarodno v toliko, ker ga morajo reševati tudi drugod, dasi ga bo Amerika morda rešila drugače in z drugimi sredstvi kakor mi. Vse, kar delamo sedaj, je seveda krpanje in reševanje iz dneva v dan. Končne rešitve še ni. Vprašanje je, ali jo bo prinesla že naša sedanja ali bodoča generacija. Toda odlašanje je nemogoče. Nekulturno in nevredno našega časa je, če vidimo, da ljudje stradajo in prezebajo, ko rodi zemlja več, nego rabimo, in je kuriva toliko, da ne vemo kam z njim. Kaj pomagajo vse rubežni pokmetih, če pa kmet na noben način ne more spraviti skupaj tistega denarja, da bi davke plačal! Kako naj se preživlja študiran človek,

če ne dobi mesta in niti dela ne dobi, ker vlada v vseh panogah brezposelnost. Vsa ta vprašanja so vzrastla pred našimi očmi do takih dimenzij, da je mogoče samo dvoje: ali rešiti jih, ali... Nacionalna mladina se zaveda, da s temi vprašanji rešuje sebe, svojo domovino, svoj narod. Zato s podvojenimi silami stopa iz rezerve in se pridružuje vsem trepečim in pomoči potrebnim, da pomaga, kolikor more. Toda to je samo nujna pomoč. Gre pa za skupno in stalno rešitev. In tu je potreben program. Tega je treba ustvariti skupno na temelju našega individualnega nacionalnega življenja. Zato bi morala vsa mladina, ki se zaveda te naloge, združiti svoje moči in se posvetiti temu delu. Mladina Narodne odbrane, zbrana okoli »Omladinec, je le en del te mladine. Zdj ne gre toliko za teoretično prerokanje o marksizmu — ki tudi drugim narodom ni prenesel odrešenja — ampak za praktično rešitev v okviru naše države in v duhu našega naroda. Rastoča mlada sila bo kmalu pokazala, da se dajo rešiti tudi nekatera vprašanja, ki se zde drugim nerazrešljiva. Same po sebi se bodo umikale ovire, ki se zde sedaj nepremagljive. Treba je predvsem poguma, vere in dela.

Organizacija mladine se nam zdi danes še presibka. Pri takem delu bi hoteli videti veliko večino naše mladine, ki bi dvignila ves narod za seboj. To bi bil pohod mladine, ki bi zaslužil, da mu da svoj pečat zgodovinsko ime Omladine. Kako narod čaka na rešitev, je pokazal nastop bojovnikov. Žal, da se ne dajo problemi časa reševati samo z besedami. Treba je premišljenega načrta, sredstev in dejanj, ki naj nadomeste slabo z dobrim. To pričakuje domovina od sedanje mladine. Ta skupen boj za skupno rešitev bo pomenil tudi konec krize, pasivnosti in brezcilnosti, v kateri nam propadajo mlade sile, ki so zmogne in poklicane za delo in boj.

Čas dozoreva. Pasivnost mladine v javnem življenju bi bila prav tako napačna kakor aktivnost v nejasnem, t. j. podzemeljskem delovanju. Danes se vsi bolj ko kdaj zavedamo, da ima bodočnost tisti, ki ima mladino. Zato razvijajo nekateri tako agitacijo, žal pred vsem oni, ki skušajo pridobiti mladino s prevratnimi gesli, češ, da je v njih edina rešitev. Mladini se hoče borbe in jasnega programa, zato gre tja, kjer ji to nudijo. Pri tem je opasnost, da trpi naša država in nacionalna stvar, ker je tu agitacije manj — ali je sploh ni — v napačnem mnenju, da bo mladina sama po sebi krenila na to stran, zvesta tradicijam prejšnjih generacij. Toda teh tradicij je čim dalje manj, mladina pa se tako rada obrača v nove smeri, svesta si, da je poklicana prinesiti svoj dar novemu času. Tudi »Dom in Svet« razpravlja v tem vprašanju in povdarja potrebo notranjega duhovnega prerodenja v smislu vere in cerkve. Gotovo je, da bi verski indiferentizem bil dokaz površnosti in da mora tudi nekatoliška mladina priboriti si nov duševni svet, ki bo odgovarjal njenemu času. Toda ta mladina se ne sme več razgubljati v malečnosti. Treba je čim prej koncentracije vseh sil. Življenje kliče! Današnji veliki prehod v novo življenje — pravi pisec v D. i. S. — mora pomeniti isto kakor reformacija ali romantika. Prelom s preteklostjo in novo dobo! — Vse to bi morala naša mlada generacija šele določiti, a najprej se mora združiti. Na temelju socializma in nacionalizma bi zgradila nov program. Za začetek je dovolj, da slutiti, kaj hoče. To ji diktira čas. Šele veliko skupno gibanje mladine bo moglo potem dati odgovor, kam vodi naša pot.

Sijano uspela komemoracija za generalom Maistrom

Kakor že v nekaterih krajih prireja narodno zavedno ljudstvo žalna slavlja v spomin našemu prvemu slovenskemu generalu ter rešitelju Maribora in severnega obmejnega ozemlja, tako so se na isti način spomnili našega narodnega heroja, pokojnega generala g. Rudolfa Maistra tudi Marječani.

Po rani službi božji v nedeljo 26. t. m. so župljani kar polnoštevilno odkorakali proti šolskemu poslopiju, kjer se je zunaj pred šolo vršilo omenjeno žalno slavlje, h kateremu je še došlo tudi precej ljudi razen onih iz cerkve. Teh več stotin ljudstva je pazljivo in sočutno prisostvovalo tej resni prireditvi. Polnoštevilno je bil zastopan občinski odbor, razen tega predstavitelji in člani ostalih marjeških društev, navzoč je bil tudi domači župnik in duh. svetnik g. Jernej Frangež, del čez počitnice v kraju ostalega učiteljstva, en zastopnik marješke žandarm. stanice, lepo število šolske mladine i. dr. Lepo obiležje zbrani množici pa je dala udeležba domače gasilske čete v krojih pod vodstvom predsednika in župana g. Schikerja ter načelnikovega namestnika g. Sormanca.

Prostor pred šolo je bil prireditvi primerno okrašen. Spredaj v sredini je stalo črno ogrnjeno in z zelenjem obrobjeno stopnišče za govornika. Na stopnišču je visela z rožami bogato ozaljšana slika proslavljenega pokojnika. Na stranskem zidu smo videli sliko Maistrovega kipa s prilepljenim življenjepisom in poslovlilico (po »Učiteljskem tovarišču«), vse v črnoobrobljenem okvirju pod steklom, dalje sliko pokojnika na mrtvaškem odru, potem pokojnikove junaško bodrilne verzice v okrašenih napisih. Š šolskega posloplja je visela državna zastava s črnim pajčolanom. Proslavni prostor je tako že na zunaj naredil vtis resno-žalne zbranosti.

Ob pol 8. uri je žalno proslavo otvoril domači šol. upravitelj g. Vanda in objavil

točke sporeda. Nato je mešani pevski zbor pod vodstvom g. Rakuše zapel žalostinko »Ne plakajte«. Na stopnišče je potem stopil mladi Zlatek V. in glasno ter sočutno podal deklaracijo »Junak Vojanov«. Temu je sledila glavna točka, namreč spominski govor. V tem je zbranim občinstvu priobčil g. šol. upravitelj obširno popis življenja in žrtvovanja velikih del, ki generala Maistra zapustujejo v analih naše nacionalne zgodovine med naše nesmrtno narodne junake. Prav primerno je bilo, da je v govoru naglašal prve stike, ki jih je veliki pokojnik navezal z Marječani že l. 1917., hiše, v katere je tu zahajal l. sl., saj veliko število Marječanov še danes goji žive in hvaležne spomine na te obiske, na razne Maistrove govore in dobra dela še izza vojne dobe ter naj to čustvovanje od roditeljev preide v duše in srca naše dece, katerim mora postati in ostati tudi za pozna stoletja naš Maister legendarni junak in rešenik našega severnega ozemlja. Ob koncu govora, ki mu je občinstvo sledilo v vsej žalno-sočutni resnosti in ginjenosti, so ljudske množice našemu prerano umrlemu, od vseh ljubljenuemu in čaščenemu pokojniku z govornikom vred zaklicale trikratni, bučeči »Slava!«

Sledila je še po moškem zboru zapeta žalostinka »Blagor mu«, s čemer je bila sklenjena ta veličastna žalna manifestacija in to baš ob enomesečni smrti našega junaka, rešitelja-nesmrtnika! Ljudstvo se je le počasi, vidno ginjeno, razhajalo na svoje domove, ki so ostali naši le po herojskem junaštvu našega junaka — generala Maistra, ki je že od l. 1919. častni občan občine Sv. Marjete ob Pesnici in ostane kot velezvor domoljuba zapisan v vseh srecih in dušah Marječanov ter obmejnih Jugoslovanov!

Z neplačevanjem naročnine uničujete »POHOD«!

PONAŠI ZEMLJI

Liubljana

NEKAJ O ŠOLSKEM PRAPORU

Kmalu se otvorijo vrata učilnic in trope spočije mladine se bodo začele vsipati vanje. Ko gledam vsako leto te množice, ki gredo po starodavnem običaju paroma k službi božji, opazim, da v sprevedu nekaj manjka — državne trobojnice namreč. Otroci nesejo pač spredaj svoj šolski prapor, ki je posvečen kakemu svetniku, tako da zgleda, kot bi bila vrsta otrok za njim kaka verska organizacija. Ker pa v danem slučaju ne gre samo za aranžiranje verskih čustev, ampak se je mladina zbrala k pouku, da vrši tako svoje dolžnosti napram državi, zato naj bi korakala šolska mladina ob takih in enakih prilikah z državno trobojnico na čelu. Saj pravi šolski zakon:

»Naloga in cilj državljankega pouka je, da se otrok začne zavedati svojih odnosov do državnega življenja, da pravilno presoja in ceni njene naprave, da spoštuje njene simbole in nosilce in da je pripravljen, za državo se žrtvovati.«

Zato pa moramo uporabljati vsa sredstva, da vzgojimo tako mladino. Se v onih časih, ko je predstavljala trobojnica le en del jugoslovenskega naroda, smo s ponosom in ljubeznijo zrlj nanjo! Kaj šele danes, ko imamo lastno državo in je trobojnica simbol našega broedinega naroda! Ob pogledu nanjo mora prečiniti vsakega iskrenega državljan naravnost slovesno čuvstvo!

Zato pa bi bilo prav, da bi nesla šolska mladina ob začetku šolskega leta in ob vsaki drugi šolski slovesnosti državno trobojnico v sprevedu.

V drugih državah se krepi državni čut tudi s tem, da vsaka šola enkrat na mesec defilira pred svojo zastavo. Pogled nanjo naj utrjuje nacionalno zavest mladine, naj dviga v njej spoštovanje in ljubezen za to najvišjo narodno sveščino. Ob tej priliki učitelj vzbuja s primernimi vzgledi v mladih srcih gorečnost do državne trobojnice.

Mi smo še mlada država, zato nam je treba gojiti predvsem državljansko vzgojo. Mladini mora preiti v meso in kri, da je državna trobojnica najsvetejši in najdragocencejši očitni znak domovine in naroda!

Zato naj bi vsaka šola imela svoj prapor, to je državno trobojnico z napisom: »Narodna šola v...« Natančneje odredbe o šol. praporu bi seveda izdale šolske oblasti.

Mislím, da kadar se bodo zgrinjale milijonske armade naše šolske mladine pod takim praporom ter s ponosom upirale svoje oči vanj, tedaj bo morala ta oblika navdušiti vsakogar in ga obenem prepričati, da je taka mladina najboljši porok za srečo našega naroda.

Antonova.

Vič

MAR NAGRADA ZA OVADUŠTVO.

Z Viča pri Ljubljani nam pišejo: Lelošnjo pomlad je prišel nepričakovano na našo osnovno šolo za učitelja Jos. Šerbec iz Kočevskih Črmošnjic. V Črmošnjice pa je bil svoječasno premeščen z Muče ob Dravi, najbrž za izredne »vrline«. Baj je niti naše šolske oblasti ne vedo, zakaj in s čegavo protekcijo je prišel Šerbec s kočevskih hribov na našo lepo predmestno šolo, a to baš v rojstno občino žrtve njegove avstrijskantske denunciacije. Ob izbruhu vojne je Šerbec učiteljeval nekje pri Dravogradu, a na kolo-

Sorhi Odon, odv. pripr., Maribor.

Vtisi o Angliji

DOBLJENI PO ZASLUGI GOSPE F. S. COPELAND

(Dalje.)

Anglež, ki posveča svoj poslovni čas trdemu, odgovornemu, velikopoteznemu delu, potrebuje sprostitivne svojega duha v sportu, v komiki, kjer je edinstven. Kakor se Nemeč sprošča v vojaških paradah in uniformiranosti, Francoz v profinjnosti bodisi v erotiki, gastronomiji, estetiki, tako se Anglež zabava v sportu, v klubu, kamor pa je iz poslovnega življenja tudi prenesel načelo fair-playa. — Anglež je, to vidimo tudi iz literature, moralno strog in javno ne dovoli dvomnosti, kakor Parizan. Ker pa je Anglež tudi pod kožo krvav se hodi izdivjati v Pariz, kjer je često lajšati od domačih, v kolikor jih je sploh videti v Parizu. Doma pa mora Anglež čuvati decorum in gorje tistemu, ki se tega ne drži; tak človek je cut out from the society = izključen iz družbe. Kaj se to pravi, razumemo lahko sedaj, ko smo videli, da se glavno življenje Angleža odvija v družbi, t. j. v klubih. Sankcije angleške družbe so rigorozne, zato je strah pred prestopki zoper javno moralo razumljiv.

Vseskozi pa je potrebno, da pojde človek na Angleško z znanjem angleščine. Če se izgubi v velemestnem prometu in zna le recimo nemški, je izgubljen in prepuščen do dobrototnim stražarjem, ki poleg angleščine tu in tam obvladajo le še francoščino, ki je sploh drugi jezik angleškega inteligenta. Zato

dvoru v Dravogradu je služboval kot promečnik jugoslovanski nacionalist pok. Rudolf Lojki iz Rožne doline. Navidez se je Šerbec kazal Lojku prijatelja, a za prvo nepremišljeno besedo, ki je ž njo Lojki dal duška svojim simpatijam za Srbijo, ga je Šerbec ovadil avstrijski vojni oblasti. Lojka so seve takoj aretirali in odgnali v Gradec pred vojno sodišče. Po dolgoletni preiskavi je bil Lojki sicer oproščen, toda njegovo rahlo zdravje se je vsled prestanih duševnih in fizičnih muk poslabšalo, da je začel resno bolehati in je tudi podlegel. — Imamo nadalje pričlo, da Šerbec kot avstrijski rezervni »oberleitnant« ni hotel slovensko razumeti. Človek s takšno preteklostjo naj vzgaja našo predmestno mladino?

NAŠ VAL, LJUBLJANA

Pravkar je izšla že pešindvajseta številka le edine slovenske bogato ilustrirane ledenke radijske revije. Kakor nam uredništvo sporoča, bo s 25. številko, ki izide 1. septembra, v tej reviji znatno razširjen in smotnejše urejen program vseh važnejših evropskih oddajnih postaj, izpopolnjen bo dosedanji tehnični del in uvedena prepotrebna in aktualna stran »Radijska tehnika«, ki bo zlasli dobrodošla radijskim amaterjem. Dalje bo v »Našem valu« izhajal stalen roman Sel

O kmečkih dolgovih

Državam jugovzhodne Evrope, ki so agrarnega značaja, zadaje problem kmečkih dolgov zadnja leta vedno večje skrbi. Po dolgem razmišljanju vzrokov zadolženosti in proučevanju stvarnega položaja je prišlo do neke rešitve tega vprašanja v Rumuniji, v Bolgariji in pri nas ter je ta problem v vseh treh državah rešen na slični način. Toda povsod je imela ta rešitev tudi enake posledice, izgubo kredita in tezauriranje denarja.

Denar, ki bi ga sicer dobil kmetovalec v obliki kredita, se odslej uporablja v druge svrhe, predvsem za odkup agrarnih proizvodov po obupno nizkih cenah, ki se potem prodajajo s 100% dobičkom. Preteklega leta je bila pšenica kupovana od kmeta po 40—50 Din, prodajana pa po 80—100 Din. Včasih je kmet jemal kredit polehi, vračal ga je pa jeseni, ko je vnovčil svoje prideleke po ugodni ceni. Danes pa ne obstoja več kreditiranje poljedelstva, ker tiste ustanove, ki so ustvarjene v ta namen, ne morejo več zadovoljiti vseh potreb, ker predstavlja kmetovalec 85% našega prebivalstva. Zato mora pri razdolženju kmetovalca sodelovati ves narod, toda kmetovalec si mora poprej tudi sam pomagati.

Poglejmo najpoprej, kakó je prišlo do kmetovalčeve prezadolženosti.

Najnovejši vzroki, ki so privedli kmeta v ta obupen položaj, so naslednji:

1) Ker je hotel postati kmet naenkrat gospodar. V prvih povojnih letih je bila cena žita visoka in kmet je kupoval, v prepričanju, da je glavno, da ima čim več zemlje, to je zemljo na dolg in jo je drago plemčeval, hektar po 20.000 do 30.000 Din.

Ko je cena žitaricam naglo padla, se je našel pred velikim dolgom, kateri je s padanjem cen nevdržno rasel. In tako je kmet

smo se pridno učili angleščine, da pridemo v Anglijo vsaj z osnovnim znanjem tega jezika. Kako so se pa varali tisti, ki so mislili, da jim bo pri učenju angleščine koristila nemščina, saj so od Avstrije v šolah slišali, da je angleščina germanski jezik in da so Angleži Indo-Germani, Anglosaksonci vsako zvezo s kontingentom odklanja in se smeje, če ga kdorkoli s kontinenta osvoja kot pripadnika svoje rase. Ga. Copelandova nam je spretno razložila, da je angleščina sestavljena iz 2/5 germanskih elementov, 2/5 romanskih in 1/5 keltških. Sintaksa pa je tako obupno anglosaksonska, da o kakem prevladovanju česar koli germanskega ne more biti niti govora. Značilno za angleščino je tudi to, da obstojata zlasti za abstraktne pojme po dva izraza, eden germanski, eden romanski. Zato je paradoksalno dejstvo, da ima ta pisatelj bolj germansko angleščino, drugi piše zopet bolj romansko angleščino. Ga. Copelandova je dala sijajno primerko. Če rečemo: služkinja na ganku tepihe klofa, zato je to še vedno slovensščina, čeprav ne književna in bi bilo nesmiselno trditi, da je to germansščina. Vsakdo, ki angleščino količkaj pozna, bo mogoče pritrtil, da je ta jezik srače gnezdo, v katerem pa so lahko tudi germanski briljanti; nihče pa ne bo trdil, da je zato sraka ali gnezdo iz briljantov. Tudi sam sem se prepričal, da večina Angležev zavrača mnenje, da bi bili Germani, nasprotno so skupina zase, ki poseduje skoro polovico sveta in ki živi v tem svetu čisto po svoje ter noče s kontinentom imeti nikake skupnosti.

Ne bil bi Slovenec, če ne bi omenil trpkih občutkov, ki so nas navdajali, ko smo brzeli po naši Primorski, kjer so nas naši sopotniki

Calinija »Emilio Berenini«, zabavni podlistki, skrbno izbrane beletristične stvari, zanimivi gledališki in filmski članki in praktična navodila za naše ljudske odre. Posebna novost v reviji bo posvečovalnica, ki bo pod vodstvom strokovnjakov, dajala čitateljem odgovore na vsa vprašanja.

Tako »Naš val« ne bo zaostajal za tujimi radijskimi revijami, in bo vsakemu radijskemu naročniku nujno potreben list, ki ga bo uvažal v našo domačo, pa tudi v oddajo vseh evropskih postaj.

Kljub vsem spremembam ostane cena te ilustrirane revije dosedanja, to je letna naročnina Din 140.—, polletna Din 70.—, četrtletna Din 36.—, mesečna Din 12.—.

Pišite še danes upravi »Našega vala« — Ljubljana, Gajeva ulica 8., da Vam pošlje 1. izvod brezplačno na ogled.

Hotedršica

V našem listu z dne 11. avgusta t. l. smo pod gorenjim naslovom objavili vprašanje na škofijski ordinarijat v Ljubljani.

Se preden pa smo dobili na to vprašanje odgovor, smo se ponovno informirali in prepričali, da so obdolžitve neresnične in da izvirajo iz popolnoma lokalnih naspotslev.

Upamo, da smo s tem g. župniku storjeno krivico popravili.

prišel v položaj, da z dohodki od posestva ni mogel plačati niti obresti.

2) Ker je hotel postati industrijec s tem, da je kupoval za drag denar parni stroj, mlatilnico, stroj za mlečje, avtomobil itd. On se je oddvojil od rednih poslov in ker ni bil dovolj več v tehničnih delih, se je stalno izpostavljal zadolžitvam in izgubam.

3) Ker je takoj po vojni hotel postati naš kmeti rgovec z živino, tako da je v raznih krajih države z živino prekupil, pri čemer je v začetku nekaj tudi zaslužil. Vse to je našega kmeta odvajalo od njegovega dela in ga navdajalo na novo življenje, katero mu ni moglo biti prida. Toda poleg navedenih so bili tudi drugi vzroki, ki so povzročili to težko stanje. Na lahek način se je zadolževalo, živelo se je brez računa. Med kmeti je nastala tekma v novih običajih. Vse tuje, luksuzno, nezdravo in nepotrebno je našlo dostopa v našo lepo kmečko nošnjo, da se niti ne more več spoznati po oblačilu, iz kakega kraja je kak kmet. Kupovali so svilu slabe kvalitete, ki je bila zavržena že po prvem dežju. Ta želja za luksuzom in modernim je pokvarila tudi okus in pojmovanje o lepoti. Samo zato, ker je moralo izgledati moderno, je bilo fisto, kar je bilo grdo, proglašeno za lepo. Vkljub poslabšaním prilikam pa smo lahko videli na zabavah dekleta z nizi zlatnikov, kar naj bi pomenilo bogastvo. Toda ti zlatniki so bili neredko kupovani na menico in na dolg. Denar je postal seljaku cilj življenja, kajli nobeno dekle se po vojni ni moglo poročiti, če ni bilo znano, koliko ima dole. Zakaj pa niso iskali zdravih, marljivih in dobrih deklet iz poštenih rodbin, temveč je bilo glavno dole. Odtod so se pojavili na naši vasi nemorala, uboij in razbojništva. A denar za dole se je jemal iz bank ali pa od

oderuhov, ki so kakor ptice roparice komaj čakali svojih žrtev.

Tak način življenja na naši vasi, kjer je bilo vse nezdravo, brez računa in logike, z naglim padanjem cen naših žitaric, je moralo dovesti do te prezadolženosti. Toda tudi po sprejemu zakona o zaščiti kmetovalcev kmetu ne more biti mnogo pomagano, če on sam ne bo uvidel svojih napak in če ne vrže iz svojega življenja vse, kar je nezdravo in nenaravno, kar ga je doslej metalo v dolgove. Kmet si mora pomagati sam in v to ga je treba tudi navajati. Kajli sicer, če bo računal, da ga bodo iz težav, ki si jih sam ustvari, reševali drugi, potem se bo popolnoma odvadil dela in življenjskih težav ter se predal življenju, ki ne odgovarja niti njemu, niti njegovim prilikam, in to bi bilo za njega in za državo najhujše zlo.

Odgovornost za kmečke dolgove, poleg vpliva okoliščin: dobre konjunktare žitaric in visokih obresti, nosijo v glavnem kmetovalci sami, ki se niso hoteli ozirati na nasvete, ki so jim bili svoječasno dani.

Toda danes, ko je obrestna mera maksimalirana, tako za banke, kot za privatne osebe, ko je z zakonom rešeno vprašanje likvidacije dosedanjih kmečkih dolgov, preostane le še, da se izda zakon, ki bo kmetu onemogočil ali prepovedal jemanje denarja iz bank ali pa od privatnih oseb in podpisovanje menic. Tako bi bil kmet navezan na samega sebe in na samopomoč s pomočjo zadružnih organizacij, kar se je pokazalo kot najboljši način kreditiranja poljedelstva.

Razen tega je potrebno, da pristopimo čimprej k sistematično pripravljene kulturni akciji na vasi. Da gojimo zadružne, prosvetne in druge organizacije, ki bodo skupno delale na tem, da se pobijajo povojni predsodki in nenaravnosti, da bi krenili k boljši bodočnosti. Zato delo so danes najbolj pozvani učitelji, duhovniki, zdravniki in agronomi. Toda na prvem mestu učitelji. V program učiteljskih šol bi bilo treba uvrstiti tudi elično vzgojo naroda. Učitelji bi imeli dolžnost, da poučujejo kmeta v kulturnem in prosvetnem pogledu; agronomi bi mu morali dati strokovne nasvete o poljskih in o drugih delih, o posevkih in racionalnem obdelovanju zemlje; zdravniki bi ga morali navajati k higijeni in duhovniki bi ga morali odvračali od čustev, kar ga je vodilo k nezdravnemu zadolženju. Končno, država bi lahko česlo našla načine, da bi organizirala tečaje na vasi iz higijene, agronomije in štednje. Kmetu je treba pomagati, da bi to nezdravo stanje na naši vasi prenehalo in da bi se že enkrat prekinilo s predsodki. Pomagati mu je treba, ker on to tudi zasluži s svojimi deli v preteklih težkih in velikih dnevih naše nacionalne borbe, v katerih se je pokazal kot heroj brez primere. Zakaj bi se mu sedaj v miru ne pomagalo, ko tudi on sam teži k boljšemu in lepšemu življenju.

A. N. V.

Priobčujemo ta članek Narodnega odbranaša iz Vojvodine, ki jako lepo ilustrira vzroke težkega položaja, v katerega so zašli prej najbogatejši vojvodinski kmetje. V mnogočem bi te misli lahko veljale tudi za naše razmere. Ko pa že rešujemo tako važen problem, ko o njem pišemo in govorimo, se moramo pri tem zavedati, da je to vse izžaven problem in če ga hočemo pravilno razumeti, ga moramo poznati v celoti, torej takega kol je, z vsemi posebnimi otenki, ki obstojajo v raznih pokrajinah. Zato tudi ta članek priobčujemo svojim čitateljem v informacijo in vpoštevanje. Uredništvo.

malo. Le tu in tam kak gaj. Sicer pa vse skrbno obdelano. Proga je dobra, kupeji nizki in udobni, obstoja samo en razred. Za kontinentalca je to menda I. razred. Naselja postajajo gosteja, dokler se ne strnejo v morje hiš, povsod črno-asfaltirane ceste, ki so poollane, tako da ni niti najmanjšega prahu. Po cestah nabroj avtomobilov in tudi že značilni enonadstropni vrkatno rdeči londonski avtobusi. Kar zavozi vlak v ogromen s stekleno vzbočenj streho pokrit kolodvor: Victoria-Station London. Dolge vrste taksijev čakajo kar med tiri, ki jih ločijo betonske estrade. In že nas pozdravlja odposlanec našega londonskega poslanstva, ki preda gospe Copelandovi lep šopek. Tudi vrsta angleških prijateljev jugoslovenskega naroda nas pričakuje. In že smo v taksijih, ki nas odpeljejo ven v milijonsko vrvenje. A nismo še imeli časa, da spregledamo, že je bilo treba izstopiti in po podzemeljskih premičnih stopnicah se podati v ogromno restavracijo, podobno blejski Park kavarni, kjer so nam angleški prijatelji priredili zakusko. Osebe je izključno žensko, z značilnimi nabranimi pentljami na glavi. Hrana se nam je zdela nekam suhotna, napram pikantni pariški. Sicer juha v zapadni Evropi ni običajna. Tu so nam jo pa vendar, menda iz ozirav do nas, servirali. A ko smo zaman čakali na žlice, zagrabim kar z majhno zajemalko in začnem jesti. Splošno zgražanje mojih sosedov — Jugoslovenov, češ, kaj bodo mislili Angleži o Balkancih, ki z zajemalkami jedo juho. No, pa jim je natakabrica pojasnila, da so to žlice. Od tedaj sem bil ekspert za angleške posebnosti. Tako tudi pri plesu. Dočim se pri nas pleše s polno peto, plešejo Angleži po prstih z naprej nagnjeno

Naše narodno obrambno delo

»Zato v borbo zob za zob...«
(Pohod, štev. 34/1934, v članku
»Naša zmaga in poraz na Koroškem.«)

Popolnoma pravilen je klic, s katerim je Pohodov pisec zaključil svoj članek. Toda njegova praktična izvedba? Z oboroženo silo na Koroško iz razumljivih vzrokov ne moremo. Edina možnost borbe je torej narodno obrambno delo. To pa je (tako se vsaj zdi) izjemno pri Ciril-Metodovi družbi — jalovo. Pa tudi pri CMD ni menda takšno, kakršno bi moralo biti. Zato je sedaj, ko je pred vrati njena glavna skupščina na Vrhniki, močno aktualen premislek o našem obrambnem delu.

Mnenja sem, da se v njem ne bo izpremenilo nič na bolje, dokler se ne bo pristopilo h koncentraciji. Treba si bo priznati, da je vsaka sentimentalnost, z ozirom na starost, kakšne organizacije, na tradicijo itd. popolnoma neumestna. Edino trda realnost mora biti merodajna za usmeritev našega obrambnega dela in ta zahteva koncentracijo. Kako se ta prevede, ali potem fuzije vseh narodno-obrambnih organizacij v eno ali kako drugače, je irelevantno. Glavno je smotrenost, v delu in pa razdelitev dela ter pridobivanje gmotnih sredstev. Zato naj obnovim še tu misli, ki sem jih ob neki priliki že napisal, a ostal ž njimi dozvedno »glas vpijočega v puščavi«. Morda bo sedaj — ob skupščini CMD — več razumevanja za njih.

Pri koncentraciji prihajajo v poštev: Narodna Odbrana, Branibor in Ciril-Metodova družba; (morda bi se našel do neke mere še tudi kak aranžman z Jadransko stražo, ki pa v svojem bistvu ni narodna obrambna organizacija).

Njih delo je dvojno: a) nabiranje prispevkov, b) uporaba teh prispevkov. Glede prvega, t. j. nabiranja prispevkov se mora pribiti, da je čisto neracionalno, če skoro samo ena pokrajina (namreč Dravska banovina) nosi vse gmotno breme, vsa ostala država pa stoji takorekoč brezbrizna ob strani. Treba je torej najti način, da bo vsa država prispevala k narodno-obrambnemu delu. Glede drugega, t. j. uporabe prispevkov pa je

treba vsem dopovedati, da centrala ali centrale ne potrebujejo sredstev, oziroma da morajo svoje izdatke omejiti na minimum, ves ostali denar pa spada na mejo in pa v pokrajine, kjer stanuje naš narod izven mej naš kraljevine. Smešen je morebitni ugovor, da bi izven meja naše države s svojim delom morda povzročili diplomatske intervencije. Naj nas nikdo ne smatra za tako naivne, da bi ne vedeli, kako se finansira n. pr. nemško šolstvo v naši državi, kolikor ga ni državnega, kako se finansirajo razne nemške kulturne in sportne organizacije, kako se vzdržuje italijansko šolstvo itd. Ali bi morala res samo Jugoslavija biti vedno kavalirska in dopuščati podpiranje nejugoslovenskih ustanov z denarjem iz inozemstva, nam Jugoslovenom pa braniti, da bi podpirali svoje rojake za našimi mejami? Dovolj je bilo 16 let kavalirstva; naj že enkrat obvelja: zob za zob...!

Po koncentraciji pa bo menda koristno razdeliti delo na te-le panoge: a) sistematsko pridobivanje gmotnih sredstev; b) buditev, krepljenje in utrjevanje narodne in državljanske zavesti v naši državi sami — osobito med prostim ljudstvom; vendar se sme v to svrhu porabiti le minimalen odstotek gmotnih sredstev; c) ugotavljanje, kaj imamo, kaj in kje smo izgubili, kaj in kje smo morda pridobili, kje in v čem je nevarnost, da se nanovo izgubimo, kje in kakšna je možnost, da pridobimo; kontrola nasprotniškega dela, študij njihovega načina dela ter dela sličnih organizacij, n. pr. pri Čehih; d) propaganda; k tej spada tudi izdajanje lista, kakor je bil »Slovenski Branik«, in pa namestitve potovalnih učiteljev; e) pomoč šolstvu in narodno-kulturnim ustanovam ob meji v tuzemstvu; f) gospodarska pomoč ob meji v tuzemstvu; g) pomoč našemu narodu v inozemstvu — podeljeno na panoge po državah; vsaka teh panog imej zopet oddelke: a) kultura, b) gospodarstvo, c) politika.

Takšno si predstavljam narodno-obrambno delo velikopotezno in prilagodeno sedanjim razmeram, a možno seveda le ob koncentraciji, ob gmotnih žrtvah vse države ter ob volji, odložiti starokopitnost ter uravnati postopek v skladu z razmerami in potrebami naše dobe. Mejaš.

Misli o kartelih

Že pred kratkim smo v članku »Misli o kartelih« obljubili, da se na ta problem čimprej povrnemo. Stvar pa je postala posebno aktualna sedaj, ko je izšla uredba o kartelih.

Predno pa izrazimo mišljenje o izdani uredbi, je važno, da se nekoliko ozremo na problem kot celoto, posebno pa na tiste strani, ki so ostale zadnjic vsled omejenega prostora nejasne.

Ako motrimo kartele s stališča načrtnega gospodarstva in razumemo pod to besedo neko težnjo za smotreno organizacijo proizvodnje in porazdelitvijo tržišča, potem jih moramo na vsak način zagovarjati in v toliko jih tudi smatramo za upravičene. Toda obenem bi si nekoliko poklicali v spomin zadnjic iznešene misli, pa bi uvideli, da je poglavitna in stvarna težnja kartelov v glavnem naperjena za čim večjim dobičkom. Ako pa je tako, in v kolikor je tako, jih moramo pobijati. Tisto, kar danes služi kartelom kot kulisa, za katero skrivajo svoje prave namere in delovanje, to je socialnost, obča koristnost itd., to naj postane stvarnost, ona danes realno bazo, za katero so karteli živeli in bili ustvarjeni, pa moramo uničiti, v kolikor pretega meje pravičnosti in k obči koristi usmerjene razumnosti.

To je stališče, ki logično sledi iz že zadnjic podanih opazk in vsega našega dosedanjega delovanja. Vendar pa se mi zdi potrebno ga ponovno poudariti, kajti ono je izhodišče in osnova našega gledanja za izdano uredbu.

Po novi uredbi se prepovedujejo vsi javni in tajni karteli ter je za neupoštevanje te uredbe določena precej stroga kazen. V kolikor pa bo osnivanje kartelov iz splošnih razlogov nujno potrebno, jih za vsak slučaj posebej lahko odobri minister trgovine in industrije v soglasju z ministrskim svetom. Delovanje dovoljenih kartelov pa bo nadzoroval poseben, od strani kartelov plačani in od strani ministrstva trgovine in industrije imenovani komisar, ki bo moral paziti, da se vse delovanje razvija v smislu danih smernic. Plačo komisarju določa ministrstvo.

Nima smisla, da se spuščamo v podrobno analizo uredbe, ki je sigurno vsakemu znana. Glavno so nam njene osnovne smernice in v kolikor jih lahko čitamo, jih moramo prav toplo pozdraviti.

Toda že stari Rimljani so imeli in poznali pameten izrek: »Non in legibus, sed in

držo; tovariši so šele naknadno pristali na angleški stil.

Bil je že večer, ko smo stopili na ulice, a kakšen blesk; dočim se mi je pariška razsvetljava zdela srebrna, je ta bila zlata. V žarki svetlobi so švigali mimo škrlatni avtobusi, ki so se odražali v črnem asfaltu, kakor refleksi gondol in luči v Canale Grande. Vožnja do vseučiliške četrti, zadaj za Britskim muzejem je bila polna bajnih svetlobnih efektov in kontrastov; čim bolj pa smo se bližali vseučilišču tem mirnejši je postajal promet in tem temnejše so bile ulice. Gower Street je ulica, kjer je londonska univerza in cela vrsta študentskih domov, ne, hotelov v pravem smislu s foyerji in vestibuli. Študentsko življenje na Angleškem je v resnici zavdanja vredno. Med angleškimi študenti smo našli tudi Indijce in Čehoslovake, ki so tu študirali. Ko smo si ogledali londonsko tehniko, so tovariši — tehniki ugotovili, da ima ljubljanska univerza bolj moderne naprave, kakor pa londonska, kar nas je navdajalo s samozavestjo. V Slovanskem inštitutu nas je sprejel znani Seaton-Watson Scotus Viator, ki nam je zadnje čase zopet bolj prijazen ter zagovarja našo stvar z Weechamom Steedom vred. Kmalu smo se preselili v privatno vilo londonskega vseučiliškega prof. Allmunda, kjer smo ves čas bili navezani skoro samo na angleščino, tuintam na francoščino. Notranjost angleške hiše se sestoji iz halla, iz katerega je vhod v prilitiče v jedilnico, v salon, od tam pa na vrt, ter na teniško igrišče. Iz halla vodijo v prvo nadstropje stopnice v spalnice in kopalnice. Vsako jutro ob sedmi uri nas je klical gong k obilnemu angleškemu zajtrku, ki nadomešča kosilo. Bacon, t. j.

pečena šunka, jajca, toast, t. j. opečen kruh z oranžno marmelado in surovim maslom ter kakor črna kava črni, gosti indijski čaj, ki ga razredči krop ali pa mleko, tvori v glavnem breakfast. Zraven spada kakor rjuha široki »Times«, kratek pogovor in že smo na ulici, ki nas vodi do najbližje postaje podzemne železnice, ki je v Londonu najvažnejše prometno sredstvo, če se ti kam muči. Na površini je takšen promet, da se po cesti vijejo po tri sklenjene kolone avtomobilov v eno smer, po tri kolone v nasprotno smer, tako da je prehitavanje skoro izključeno, zlasti ker je treba na vsakem križišču postati nekaj minut, da se pravokotno usmerjeni promet odvija v redu dalje. Zdi se ti, kakor bi se hrana lepo pomikala po črevesju. Zato promet niti z daleka ni tako nevaren, kakor v Parizu, kjer take sklenjenosti kolon ni, in je pasiranje ulic zlasti pa trgov smrtno nevarno. Tramvaji so pa mogoči samo še v predmestjih, kjer ni take zabasnosti prometa. Od Londona nismo ničesar pričakovali, ker smo si ga predstavljali v megli, brez atrakcije. A kakšno prijetno presenečenje! Krasne, sicer res ne čez osem nadstropij visoke palače, široke ulice, zeleni trgi — squares, parki. Nekateri predeli zlasti v centru so naravnost prelestni. Moderno poslopja so vsa iz belega kamna, ki pa ga kmalu prevleče siva skorja saj. Nekateri pa so res dolgočasni, ko vidiš kilometre in kilometre vrste hiš enega in istega tipa. In še vedno se London širi. Pravi Londončani občutijo to, kakor da jih bo obsežnost zadušila in vkljub bliskovitosti naglej undergrounda ali hubea (podzem. žel.) občutijo razdaljo vse hube in huje. Zele si formalno kitajskega zidu, preko katerega bi ne smel stopiti razvoj Londona. Večinoma žive v enem okraju

moribus, kar bi se po naše v tem slučaju reklo: Ni težje stvari v zakonu, temveč v načinu, kako se ta zakon sprova. In isto pripombo moramo tudi mi staviti v tem slučaju.

Nova uredba ustvarja polno možnost, daje pravno osnovo za razvoj delovanja v tisti meri kot to današnji čas in prilike zahtevajo. Toda vse to nam še ne nudi dovolj jamstva, da bi stvar ne ostala samo na papirju.

Prvič, karteli sami imajo izredne velike izkušnje v izigravanju zakonov in uredb. Pogledjmo samo borbo, ki so jo vršili ameriški trusti in ki jasno dokazuje, da ni zakona, ki ne bi imel napake, katero bi se dalo izrabiti. Baš v tem pogledu pa je naša uredba zelo jasna in zato leži vsa odgovornost na drugi točki, na tistih ljudeh, ki jim bo poverjeno njeno sprovanje, v glavnem na onih, ki bodo kartele dovoljevali in na komisarjih, ki jih bodo kontrolirali. Ti morajo biti res strokovnjaki, v pravem pomenu besede neodvisni od tistega podjetja, ki ga bodo nadzirali. Komisarski položaji ne smejo postati nekake sinekure protežiranih uradnikov.

Ako je končno dosegel klic vpijočega v puščavi ušesa kompetentnih, potem upajmo, da bodo njegovemu klicu tudi stvarno sledili. In v tem upanju novo uredbu pozdravljamo in ji želimo čim večjega uspeha v dosedaj naznačeni smeri. Naj bi se tudi tu izpolnil izrek: In beseda je meso postala.

Toda kot je naše stališče vedno radikalno, tako smo radikalni tudi tu in baš zato smo deloma skeptiki. Kajti dokler bo kapitalist odgovarjal za svoje grehe z globami ali pa kratkotrajnim zaporom, do tedaj bo vedno kalkuliral, kaj se mu bolj izplača: ali napraviti greh in potem plačati, ali pa ga ne napraviti. Ako bi pa moral na eno stran kalkulacije postaviti svojo glavo, na drugo stran pa dobiček, potem bi mislim preveč ne izbral. In dokler ne bodo važni gospodarski in socialni zakoni imeli za seboj take sankcije, ki bo vsakogar prisilila v slučaju nameravane prekršitve na tako kalkulacijo, do tedaj je njihov uspeh vedno problematičen.

Sancin Boris.

Naš pokret

RADI JASNOSTI

Že par mesecev so se kazali v Starešinstvu naše omladine vplivi posameznih živčno prenapetih članov, ki so jim njihove teorije izpodmaknile izpod nog tla realnosti. Mesto resnega dela so se vršile teoretične razprave, napravili so se razni silno lepi, toda praktično neizvedljivi načrti. Tako ni čuda, da je to vodstvo v praksi popolnoma odreklo. Ni vodilo knjig in ni skrbelo za oni red, brez katerega je vsako organizirano delo nemogoče.

Ko so ostali vsi prijateljski poizkusi in opomini brez uspeha in so se celo pojavili znaki, da hočejo posamezniki zavesti del naše omladine iz naših vrst, je naš Središnji odbor imenoval mene za komisarja Omladine Narodne Odbrane. Prevzel sem ta posel po svoji službeni dolžnosti, pustil pa starešinstvu še nadalje precejšnjo svobodo v nadi, da bo mogoče nedostatke odpraviti zlepa. Žal, motil sem se!

Na predlog nekaterih članov starešinstva omladine so bila prve dni avgusta tega leta potrjena od tukajšnjega kraljeve banske uprave pravila ORJUNA0 in izdan je bil letak, ki naznanja urbi et orbi, da je mladina ONO prešla v to novo organizacijo. To pa ni res. Naše mladinske postojanke obstojajo in bodo sedaj po odstranitvi nekaterih neustaljenih ljudi mnogo jače in lažje delovale. To delo se že vrši in pokazalo bo prve zunanje znake že začetkom šolskega leta. Ta brezglavi, na par posameznikov omejeni poizkusi je malenkost, preko katere gre Narodna Odbrana in njena mladina svojo pot — dalje.

Izguba nekaterih nediscipliniranih in neustaljenih omladincev naj bo znak, da Narodna Odbrana ni za ljudi, katerim se hoče megljenih načrtov, ne pa resnega smotrenega dela.

Vsem organizacijam, zlasti pa mladinskim sekcijam je bilo že javljeno, da vodi posele starešinstva omladine ONO brat Šantel Bojan, čegar navodila in odredbe so izključno merodajne!

Zdravo!

Dr. Josip Cepuder.

NOVA POSTOJANKA OMLADINE NO

starešinstva Omladine Narodne Odbrane priliko razgovarjati z nekaterimi omladinici v Radečah pri Zidanem mostu, ki so se ob tej priliki izrazili pripravljene osnovati v Radečah postojanko Omladine NO. Tam bivajo član Omladinske sekcije v Ljubljani je že dalje časa zagovarjal potrebo osnovanja omenjene organizacije, kar je brat Sancin Boris v nevezanem, prijateljskem razgovoru z različnimi mladimi nacionalisti ob raznih prilikah, ko se je slučajno mudil v Radečah, spoznal za popolnoma utemeljeno.

Zato je Oblastni odbor NO in Banovinsko starešinstvo Omladine NO na lastno prošnjo naših bodočih bratov v Radečah ukrenil vse potrebno, da se stvar čimprej premakne z mrtve točke.

Upajmo, da bo v najkrajšem času nova postojanka zvezetela in da jo bomo s ponosom uvrstili v borbene vrste Omladine NO.

Prvo radio predavanje Narodne Odbrane v jesenski sezoni otvori prednik Oblastnega Odbora Narodne Odbrane brat dr. Cepuder Josip v petek 7. septembra t. l. ob pol 19. uri s programatičnim govorom.

Pozivamo vse člane in prijatelje Narodne Odbrane, da prisostvujejo temu, kakor tudi vsem nadaljnim radijskim predavanjem naših referentov organizacijskega, kmetijskega, gospodarskega, prosvetno-kulturnega, socialnega, inženjskega in zdravniškega oddelka, ki bodo vsak drugi petek ob 19. uri.

OBLASTNI ODBOR NARODNE ODBRANE
V LJUBLJANI.

Oblastni Odbor Narodne Odbrane v Ljubljani je na svoji seji dne 27. t. m. vzel na znanje in odobril odločitev komisarja ONO, s katero je odredil izključitev sledečih članov ONO in NO:

Dominko Saša, šol. uprav., Dol. Nemška vas.
Dominko Bogdan, sluš. prava, Ljubljana.
Dominko Vladislav, zasebnik Ljubljana.
Dominko Dušan, dijak, Ljubljana.
Brodnik Bogo, abiturient, Vič.
Horvat Pavle, akademik, Vič.
Jež Janko, slušatelj prava, Vič.
Saje Miro, dijak, Novo mesto.

Vsem organizacijam v vednost!
OBLASTNI ODBOR NARODNE ODBRANE
LJUBLJANA.

Na Ljubljanskem sejmu

jega striženja las, ki me je prišlo drago stati. Izbral sem si baje najfinejšega frizerja, ki frizira igralce londonske opere tam neke blizu britskega muzeja. Zelo prijazno me je popraševal, če želim masažo, da obloži moja lica s toplimi obkladki predno me razira, pranje glave, električno sušenje in kaj vse vem. S svojim tovarišem sva se kar spogledovala, kaj je vse mogoče v taki kulturni deželi, potem ni čuda, če so zlasti angleški starejši gospodje tako dobro konservirani, če se tako strižejo in brijejo. Ko pa sva za to morala plačati 12 Sh ali 150 Din našega denarja sva bila prepričana, da je naš način praktičnejši. Nikjer nisem pri moških, zlasti pa ženskah videl lepše polti, kakor v Londonu. Baje to povzroča tudi londonska voda, ki je kot pitna voda neužitna. Konstatirali smo, da so Londončanke za Zagrebčankami najlepša dekleta. Izven Anglije pa srečaš Angležinje, da se Bog usmili. Menda samo grde potujejo. Ob petih začne promenada na Piccadillyju. Takega nadlegovanja moških v moralnem Londonu nismo pričakovali. Toda Venerine hčere so tolerirane le na par ulicah. Ob času večerje — dinnerja ob sedmi uri se je treba podati domov v West-End. Pred večerjo nas je vsak dan čakala topla kopalnica. Kako smo se začudili, ko smo videli, da je voda, čim smo stopili v bano, takoj postala črna. Londonsko ozračje je namreč tako polno saj, da smo bili prisiljeni celo dvakrat na dan menjati ovratnike. Prvotno smo bili užaljeni, ko so nas povsod, predno smo bili sprejeti od gostiteljev, peljali v kopalnico, ker smo imeli slabo vest kot Balkanci, češ, ali nas ti vrabci angleški česa ne sumničijo.

(Nadaljevanje sledi)